

26.4.2011

Dnro 1091/5/11

SISÄASIAINMINISTERIÖLLE

Viite: Sisäasiainministeriön lausuntopyyntö 17.3.2011

LAUSUNTO KANSAINVÄLISTÄ SUOJELUA ANNETTAVASTA OIKEUDELLISESTA NEUVONNASTA JA OIKEUSAVUSTA

Sisäasiainministeriön maahanmuutto-osasto asetti toimikaudelle 5.1.2011–15.3.2011 hankkeen, jonka tarkoituksena oli selvittää kansainvälistä suojelua hakevien oikeuspalvelujen nykytilanne. Hankkeelle asetettiin ohjausryhmä, jonka tehtävänä oli arvioida alustavasti mahdolliset muutostarpeet, jotka liittyvät oikeuspalvelujen järjestämiseen, niiden sääntelyyn ja rahoitukseen. Sisäasiainministeriön pyytää eduskunnan oikeusasiamiestä antamaan lausuntonsa selvityksessä ehdotetuista alustavista suosituksista.

Ohjausryhmä päätyi selvityksessään siihen, että yleistä oikeudellista neuvontaa annettaisiin jatkossakin vastaanottokeskusten kautta. Ohjausryhmä suosittaa lisäksi, että yksilöllisen oikeusavun järjestäminen siirretään kokonaisuudessaan oikeusapulain mukaisen oikeusapujärjestelmän piiriin. Selvityksessä kiinnitetään huomiota useisiin oikeusavun myöntämiseen liittyviin kysymyksiin, jotka vaativat vielä jatkoselvitystä.

Totean omana lausuntonani, että pidän ohjausryhmän suosituksia oikeansuuntaisina. Minulla ei ole mahdollisuutta yksityiskohtaisesti esittää näkemyksiäni esitetyistä suosituksista. Haluan kiinnittää huomiota kuitenkin seuraaviin seikkoihin.

Turvapaikanhakijoilla on turvapaikkaprosessin eri vaiheissa hyvin erilaista oikeusavun tarvetta, joten on hyvä että oikeusavun myöntämiselle luodaan selkeä ja yhteiset pelinsäännöt. Järjestelmää uudistettaessa on tärkeää varmistaa, että Suomessa olevaa pakolaisoikeuden asiantuntemusta voidaan tehokkaasti hyödyntää myös siinä ta-

pauksessa, että yksilöllisen oikeusavun tarve siirretään kokonaisuudessaan oikeusapulain mukaisen järjestelmän piiriin.

Asian jatkovalmistelun aikana on syytä kiinnittää riittävästi huomiota myös ns. omavalintaperiaatteen riittävään toteutumiseen. Oikeusasiamies on eräässä turvapaikanhakijan oikeusapua koskevassa ratkaisussaan kiinnittänyt huomiota esimerkiksi siihen, että turvapaikanhakijalla tulisi mahdollisuuksien mukaan olla mahdollisuus itse valita avustajansa. Oikeus itse valita avustajansa on osa oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä. Itse valitun avustajan käyttö varmistaa sen, että päämies saa käyttää sellaista avustajaa johon hän itse luottaa ja joka usein myös tuntee hänen asiansa parhaiten. Myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on eräissä ratkaisuissaan korostanut sitä, että oikeusapujärjestelmän puitteissa tarjotun oikeusavun tulee olla tehokasta ja sen pitää myös täyttää tietyt laatuvaatimukset.

Apulaisoikeusasiamies

Maija Sakslin

Oikeusasiamiehensihteeri

Jari Pirjola